

Harjavallan kaupunki
Keskustie 5b
29200 Harjavalta
jari.prehti@harjavalta.fi

Viite Lausuntopyyntö 28.11.2024

Aihe Harjavalta, Maantilankujan asemakaavamuutos, OAS ja kaavaluonnos

Harjavallan kaupunki on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Maantilankujan asemakaavamuutoksesta. Suunnittelualue sijaitsee Harjavallan kaupunkikeskustan pohjoispuolella, taajama-alueella, noin 3 kilometriä Harjavallan keskustasta. Kaavamuutoksen tavoitteena on laajentaa Torttilan 203 kaupunginosassa sijaitsevaa erillispientalojen korttelin 17 tonttia 4 voimassa olevan asemakaavan mukaiselle lähivirkistysalueelle, joka on Harjavallan kaupungin omistuksessa. Kaavamuutoksen aloitteen tehneen maanomistajan tarkoituksena on rakentaa alueelle talousrakennus, johon tulisi varasto- ja toimistotilaa. Lähivirkistysalueen kaakkoispuolella sijaitsee teollisuusalue.

Suunnittelualueella on voimassa asemakaavat vuosilta 1985 ja 1986. Kaavoissa alue on osoitettu erillispientalojen korttelialueeksi, jota koskee suunnittelumääräys AO-5 (enintään kaksi asuntoa käsittävien erillispientalojen korttelialueeksi), sekä lähivirkistysalueeksi (VL).

Osayleiskaavassa (2007) suunnittelualue on osoitettu erillispientalojen alueeksi sekä lähivirkistysalueeksi Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) alue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi (A).

Suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsee maakunnallisesti merkittävä Kokemäenjoen kulttuurimaisema Lammaisen-Pirilä-Pirkkala-Torttila, josta *Satakunnan Kulttuuriympäristöt – eilen, tänään ja huomenna* – julkaisussa (Uusi-Seppä, 2012) todetaan seuraavaa:

Lammaistenlahti oli jo keskiajalla merkittävä markkinapaikka, jolla kaupattiin pääasiassa Kokemäenjoesta pyydettyä lohta ja siikaa. Paikan keskeistä asemaa osoittaa sinne johtanut Huovintie. Pirkkalan kylässä on säilynyt keskiaikaiseen kiltalaitokseen liittyviä paikannimiä, kuten Killanlähde ja Killankallio. Kyläkeskuksessa sijaitsee Hympin vanhan ratsutilan rakennusryhmä, joka koostuu 1800-luvulla rakennetusta päärakennuksesta ja neliömäisesti pihaa ympäröivistä

hirsisistä talousrakennuksista. Viimeiset kalatokeet purettiin joesta 1900-luvun alussa. Kulttuurimaiseman nykyasuun on vaikuttanut oleellisesti voimalapadon rakentaminen 1939, jolloin vedenpinta nousi padon yläpuolella. Maisema rakentuu Lammaistenlahden rantametsistä, Pirilän kylästä, osin Nakkilan puolella sijaitsevista voimalaitosrakennelmista sekä Kangasniemen ja Tolvin rakennusryhmistä. Lisäksi suunnittelualueen pohjois- ja itäpuolella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön alue, Lammaistenlahden kulttuurimaisema.

Satakunnan Museon kannanotto

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä. Hankkeella ei siten ole vaikutuksia muinaisjäänöksiin.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Maantilankuja ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävälle kulttuuriympäristöalueille. Alueella on kuitenkin paikallista arvoa, joka tulee huomioida kaavamääräyksissä ja kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnissa.

Alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttaa sotien jälkeen syntynyt suurteollisuus, kun kuparitehdas muutti Imatralta Harjavaltaan vv. 1944–1945. Rikkihappotehdas perustettiin hyödyntämään kuparisulatolla syntynyttä rikkidioksidikaasua. Harjavallan nopea teollistuminen muutti paikkakunnan elinkeinoja ja monipuolisti palveluja, sekä samalla synnytti uusia asuinalueita. Torttilantien ympäristöön rakentui 1950-1960-luvulla harjakattoisia, yksikerroksia omakotitaloja, joiden arkkitehtuuri on yhtenäinen. Tontit ovat reheviä, ja puutarhamaisia, talousrakennukset sijoittuvat tontin ulkolaidalle. Alueen rakennuskantaa ei ole inventoitu, mikä olisi aiheellista, jos alueelle kohdistuu nykyistä enemmän muutospainetta, sillä Maantilankujan, Tähtisenkujan, Erosentien, Malantien ja Malankujan rakennuskanta muodostaa hyvin säilyneen jälleenrakennuskauden kokonaisuuden, joka liittyy Harjavallan teollisuus- ja elinkeinohistoriaan.

Kaavamuutos mahdollistaisi uudisrakentamisen alueelle. Kaavaluonnoksen suunnittelumääräyksen mukaan AO-27 *"tontille saa rakentaa enintään kaksi asuntoa käsittävän rakennuksen. Rakennusten tulee olla harjakattoisia. Rakennuksen etäisyyden naapuritontin rajasta tulee olla vähintään 4 metriä, ellei*

asemakaavassa ole toisin osoitettu tai ellei rakennusvalvontaviranomainen erityisestä syystä hyväksy rakennuksen sijoittamista lähemmäksi rajaa. Asuntoa kohti on varattava kaksi autopaikkaa. Rakentamistehokkuus vastaa olemassa olevan kaavan mukaista e=20 tehokkuuslukua. Satakunnan Museon näkemyksen mukaan rakentamista tulisi ohjata selkeämmin niin, että alueen yhtenäinen ilme säilyy. Uudisrakennusten tulisi vastata massoitteeltaan, harjakorkeudeltaan ja kaltevuudeltaan alueen olemassa olevaa rakennuskantaa, ja väritykseltään olla maanläheinen. Mustaa tai tummia julkisivuvärejä ei tulisi hyväksyä.

Muilta osin Satakunnan Museolla ei ole huomautettavaa kaavahankkeeseen.

Satakunnan Museo

Museonjohtajan sijainen, intendentti Akuliina Aartolahti

Tutkija Sanna Kuusikari
Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Varsinais-Suomen Ely-keskus/ Päivi Valkama
Satakuntaliitto/ Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/ kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä